

Марко ШАФРАН

здобувач освітньо-професійної програми

«Публічне управління та адміністрування» ТНЕУ

Науковий керівник – к. е. н., доц., доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ТНЕУ Тамара ПОПОВИЧ

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ В УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ ОТГ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Однією з проблем здійснення будь-якої діяльності є виникнення ризиків та порушення стійкості функціонування. Вагомими причинами цього процесу на сучасному етапі стали економічна і політична нестабільність, недосконалість ринкових механізмів та законодавства. Все це підвищує інтерес до проблем дослідження управління ризиками. Зниження рівня ризикових ситуацій можливе не лише завдяки покращанню макроекономічних умов, а й через збільшення здатності організацій оцінити кризовий стан та вміння розробляти і реалізовувати найефективніші антикризові управлінські рішення.

Сучасним суспільствам притаманні різноманітні ризики, що суттєво впливають на результати діяльності як приватних підприємств, так і органів державного управління, а також місцевого самоврядування. Проте, якщо в рамках організації існує система ефективного управління ризиком, то потенціал ризику не буде максимальним, а загрози мінімізованими [3, с. 90].

Як свідчать наукові джерела, ризик є невід'ємною складовою будь-якої діяльності і породжується, передусім: невизначеністю результатів прийняття рішення; відсутністю достатньо повної інформації про можливі впливи на діяльність організації; непрогнозованістю та неконтрольованістю зовнішнього середовища. Ситуацій, в яких ризик є відсутнім – практично не існує. В понятійному аспекті, під ризиком найчастіше розуміють співвідношення ймовірності виникнення ризикових ситуацій і їх можливих наслідків. Реалізація ризику приводить до відхилення фактичних результатів діяльності від запланованих. Ризик може викликати як позитивні, так і негативні наслідки. Такий вплив може виникнути в результаті реакції або відсутності реакції на можливість або загрозу, пов'язану з цілями. З цього випливає, що ризик-менеджмент є скоординованими діями для того, щоб направляти та контролювати організацію по відношенню до ризиків [6, с. 4].

Ризики в діяльності органів місцевого самоврядування пов'язуються з прийняттям 2014 році рішення щодо здійснення реформи децентралізації – комплекс змін до існуючого законодавства, основною метою якого є передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. На сьогодні, реформа вже дає позитивні результати, проте, на

нашу думку, потребує ще багато зусиль та часу для повноти її реалізації. Передача повноважень та ресурсів відбувається з набуттям додаткової відповідальності та загроз. Значна частина об'єднаних територіальних громад тільки вчаться протистояти новим викликам. Варто відмітити той факт, що сфери діяльності ОТГ є надзвичайно різноманітними, складними та не схожими між собою, що створює додаткову проблему – загрози та ризики в цих сферах діяльності можуть бути зовсім нетиповими.

В сучасних умовах ОТГ стикаються з невизначеністю в соціальній, економічній, політичній, безпековій, законодавчій сферах, що в свою чергу створює надзвичайно широке різноманіття ризиків. Всеосяжність та важливість реформи децентралізації позитивно впливає на теоретичні та практичні дослідження можливості виникнення ризиків та подолання (запобігання) наслідків настання негативних подій. Зокрема, актуальності набувають дослідження, наукова систематизація та побудова понятійного апарату системи ризиків, пов'язаних із функціонуванням бюджетної сфери [5, с. 92].

Незважаючи на різноманіття наукових досліджень та практичних прикладів, об'єднані громади надзвичайно рідко приділяють достатню увагу цим питанням та застосуванню перевірених світовою практикою ефективних систем управління ризиками. Зазначене, як наслідок, веде до зниження ефективності управління, низької якості послуг, а в критичних ситуаціях – становить загрозу для існування самої організації. Яскравий приклад неочікуваної загрози світового масштабу, яка ставить питання самого існування людських організацій, ми бачимо на прикладі поширення коронавірусної хвороби (COVID-19). Всі організації людей – країни, міжнародні неурядові організації, об'єднання, незалежно від рівня розвитку та фінансового забезпечення опинились в нових, абсолютно незвичних умовах існування, які викликали потребу переглянути принципи та методи своєї діяльності. Проте ті організації, у яких запроваджено системи управління ризиками – виявились краще підготовлені до протистояння цим викликам, ніж інші.

Однією з можливих причин, внаслідок яких ОТГ в процесі здійснення управлінської діяльності не надає достатньої уваги ризик-менеджменту є минуле, у якому основне місце належало плануванню. Проте процес планування є лінійним. Як вважає Генрі Мінцберг, воно виходить з механістичного погляду на речі, як складальні лінія, або звичайна машина з виробництва продукції, та цілком залежить від декомпозиційного аналізу: ви розділяєте процес на етапи або компоненти, ідентифікуєте та специфікуєте кожен, і тоді, слідуючи специфікації, крок за кроком послідовно рухаєтесь до моменту, коли дістанете бажаний продукт [4, с. 160]. Автор вважає, що планування в організаціях підходить у тривалі періоди стабільності, проте

непридатні в періоди швидких змін та коли постає потреба в нових стратегіях.

Ризик-менеджмент є динамічним процесом. Ефективність його функцій багато в чому залежить від швидкості реакції на зміну умов ринку, від економічної ситуації і фінансового стану об'єкта управління. Тому ризик-менеджмент повинен базуватися на знанні стандартних прийомів управління ризиком, умінні швидко і правильно оцінювати конкретну економічну ситуацію, на здатності швидко знайти гарний, якщо не єдиний, вихід з даної ситуації [1]. Отже виникає питання: як змінити усталений порядок речей, та з чого починати? Для цього, на наш погляд, варто виконати два основних завдання:

1) донести важливість впровадження ризик-менеджменту особам, які є відповідальними та наділені повноваженнями для прийняття рішень та їх подальшого втілення. Зацікавленими сторонами є сільські, селищні, міські голови, їх заступники та місцеві депутати. Форми системи управління ризиками відрізнятимуться через структуру та фінансові потужності організацій, проте їх впровадження потрібне в усіх без винятку ОТГ;

2) використати вже напрацьований світовий досвід та інструменти, які зарекомендували себе на практиці.

Прикладом такого досвіду є стандарт, розроблений Світовою організацією стандартизації – ISO 31000:2018. Даний стандарт надає настанови з управління ризиками, з якими стикається організація. Стандарт встановлює загальний підхід до управління будь-якими ризиками, та не є вузькоспеціалізованим чи галузевим. Даний стандарт може використовуватись на протязі всього життєвого циклу організації та застосовується до широкого спектру діяльності, включаючи прийняття рішень на усіх рівнях [6, с.3]. Управління ризиками в стандарті ISO 31000:2018 засноване на принципах, структурі та процесі, тому може застосовуватись до будь-якої організації, незалежно від її типу, розміру, видів активності чи місцезнаходження, та покриває всі типи ризиків.

Використані джерела

1. Герасимчук Н. А., Мірзосєва Т. В., Томашевська О. А. Економічні і фінансові ризики: навчальний посібник. НУБіП України. Київ : Компринт, 2015. 288 с.
2. Мистецтво війни. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Мистецтво_війни
3. Михно П. Державне управління ризиком як механізм мінімізації невизначеності. Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. 2012. Вин. 2. С. 90-100. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprnadu_2012_2_12
4. Мінцберг Г. Анатомія менеджменту. Ефективний спосіб керувати компанією. Пер. з англ. Р. Корнута.. К. Наш формат, 2018.. 400 с.
5. Савастєєва О.М. Ризики ефективності бюджетного процесу на рівні об'єднаних територіальних громад. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Економіка і менеджмент. 2017. Вип. 26(2). С. 92-95. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>

Nvmgu_eim_2017_26%282%29_20

6. ISO 31000:2018 Краткий обзор и ключевые изменения. URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ru/Documents/risk/russian/iso-31000-presentation.pdf>

Тарас ШЕВЧИК

здобувач освітньо-професійної програми

«Публічне управління та адміністрування» ТНЕУ

Науковий керівник – д.н.держ.упр., доц., проф. кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу ТНЕУ Віталій ТОЛУБ'ЯК

ДОТРИМАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ РЕГІОНУ

Земельні ресурси є основним засобом виробництва в сільському господарстві та відіграють вагомую роль в економіці країни. Особливістю земельних ресурсів є те, що вони мають територіальну обмеженість, незамінність, стабільність просторового розміщення, а тому потребують вироблення місцевою владою стратегії для ефективного управління з дотриманням встановлених принципів.

Перш за все, слід зазначити, що земельні ресурси – це сільськогосподарські землі та інші земельні ділянки, які використовуються або можуть бути використаними при сучасному рівні розвитку продуктивних сил суспільства в різних сферах діяльності людини [2, с. 10].

В Основному Законі вказано, що земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави [1, ст. 14], проте для того, щоб ефективно використовувати весь потенціал земельних ресурсів регіону необхідне їх стратегічне управління.

У найбільш загальних рисах поняття «управління» використовується для характеристики будь-яких систем – біологічних, соціальних і технологічних. Досліджуючи проблеми управління земельними ресурсами, виходимо з того, що управління в широкому розумінні слова означає цілеспрямований вплив керуючої системи на керовану з метою збереження її стійкості або переведення з одного стану в інший відповідно до поставленої мети. Іншими словами, процес управління – це впорядкування соціальної системи, через яку буде впорядкована система «земельні ресурси».

Досліджуючи проблеми управління земельними ресурсами на різних рівнях Глушенкова І. С., Анопрієнко Т. В., Кошкалда І. В., Трегуб О. М. зазначають, що управління земельними ресурсами – це систематичний, свідомий, цілеспрямований вплив держави і суспільства на раціональне